

Ірина Конончук,
к.пед.н, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та
міжнародного права,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
м. Луцьк, Україна

ПРАВОВИЙ СТАТУС ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ПРОКУРАТУРИ

Згідно зі статтею 86 Договору про функціонування ЄС, із метою протидії правопорушенням, які посягають на фінансові інтереси ЄС, Рада ЄС уповноважена засновувати Європейську прокуратуру на основі спеціальної законодавчої процедури шляхом прийняття відповідного регламенту, зокрема в межах співпраці з Євроюстом [1]. Європейська прокуратура створена Регламентом Ради (ЄС) 2017/1939 і розпочала свою діяльність 01 червня 2021 р.

Регламент Ради (ЄС) 2017/1939 є основним правовим актом, що визначає статус, структуру, компетенцію та процедурні аспекти діяльності Європейської прокуратури. Особливістю правового статусу Європейської прокуратури є те, що вона діє як єдиний офіс на території всіх держав-членів, що беруть участь у посиленій співпраці. При цьому, як зазначено в ст. 5 Регламенту Ради (ЄС) 2017/1939, Європейська прокуратура є незалежним органом, який не приймає вказівок від будь-яких осіб за межами прокуратури, держав-членів, інституцій, органів, служб чи агенцій Союзу. Європейська прокуратура є незалежною інституцією ЄС зі статусом юридичної особи [2].

Європейська прокуратура організована на двох рівнях – центральному й децентралізованому. Центральний рівень складається з Колегії, постійних палат, Головного прокурора ЄС, його заступників, прокурорів ЄС та адміністративного директора. Головний прокурор ЄС організовує роботу Європейської прокуратури, керує її діяльністю й представляє її у відносинах з інституціями ЄС, державами-членами та третіми сторонами. До складу Колегії Європейської прокуратури входять Головний прокурор ЄС і по одному прокурору ЄС від кожної держави-члена. Колегія ухвалює рішення щодо стратегічних та загальних питань і правила процедури. За пропозицією Головного прокурора ЄС та відповідно до внутрішнього регламенту Європейської прокуратури, Колегія

створює постійні палати. Кожна палата складається з голови й двох постійних членів та приймає оперативні рішення. Прокурори ЄС діють як зв'язуюча ланка між постійними палатами та уповноваженими прокурорами ЄС у своїх державах-членах. Вони здійснюють моніторинг виконання завдань Європейської прокуратури у своїх державах-членах у тісних консультаціях з уповноваженими прокурорами ЄС. Адміністративний директор є уповноваженою особою Європейської прокуратури, відповідальною за адміністративні й бюджетні питання [2].

Децентралізований рівень представлений уповноваженими прокурорами, які перебувають у державах-членах та діють від імені Європейської прокуратури і повинні мати такі самі повноваження, як національні прокурори, щодо розслідувань, переслідувань і передачі справ на розгляд до суду. У кожній із держав-членів може бути два або більше уповноважених прокурорів ЄС. Вони діють від імені Європейської прокуратури у своїх державах-членах.

Діяльність Європейської прокуратури ґрунтується на принципах, які забезпечують ефективність та законність її функціонування, а також гарантують дотримання прав і свобод осіб, що залучаються до сфери її компетенції. Регламент Ради (ЄС) 2017/1939 визначає основні принципи діяльності Європейської прокуратури. Основними принципами діяльності Європейської прокуратури є її незалежність, верховенство права, пропорційність, субсидіарність, колегіальність і внутрішня ієрархічність, неупередженість, справедливість, ефективність та економічність процесуальних дій, прозорість та підзвітність.

Законодавство ЄС передбачає систему спільної компетенції між Європейською прокуратурою та національними органами влади в протидії злочинам, що зачіпають фінансові інтереси Європейського Союзу, на основі права Європейської прокуратури на відкликання.

Регламент Ради ЄС № 2017/1939 визначає матеріальну, територіальну та персональну компетенції Європейської прокуратури. Матеріальна компетенція Європейської прокуратури передбачає наявність чітко визначеного переліку

кримінальних діянь, розслідування й кримінальне переслідування яких безпосередньо входять до повноважень прокурорів зазначеного органу.

Територіальна юрисдикція Європейської прокуратури реалізовується шляхом здійснення повноважень щодо розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 23 Регламенту Ради ЄС № 2017/1939. Європейська прокуратура має повноваження стосовно злочинів, якщо їх учинено було:

- на всій території або частині території однієї чи декількох держав-членів;
- громадянином держави-члена, за умови що вона має юрисдикцію стосовно таких злочинів, якщо їх учинено поза межами її території;
- поза межами ЄС, особою, до якої на момент учинення злочину застосовуються Положення про персонал або умови працевлаштування, за умови що держава-член має юрисдикцію щодо таких злочинів, якщо їх учинено поза межами її території [2].

Національне законодавство держав-членів відіграє роль у визначенні компетенції й функцій Європейської прокуратури, у разі якщо в Регламенті Ради (ЄС) 2017/1939 щось залишається неврегульованим. Щодо питань, не охоплених Регламентом, уповноважені прокурори проводять розслідування відповідно до національного законодавства. У деяких випадках Регламент безпосередньо відсилає до застосування національного законодавства під час розслідувань Європейської прокуратури (правила щодо слідчих заходів, транскордонних розслідувань, примусового виконання та досудового арешту) [3, с. 118].

Отже, Європейська прокуратура є новим наднаціональним органом ЄС, створеним із метою посилення боротьби зі злочинами проти фінансових інтересів Союзу. Європейська прокуратура виконує досудове розслідування, кримінальне переслідування та виступає стороною обвинувачення в судах держав-членів до ухвалення остаточного рішення в справі. До категорії правопорушень, які підпадають під юрисдикцію Європейської прокуратури, належать шахрайство, пов'язане з використанням коштів бюджету ЄС; відмивання доходів, отриманих у результаті PIF-правопорушень; активна й пасивна корупція, а також умисне привласнення бюджетних ресурсів

посадовими особами, уповноваженими на управління фінансовими активами. Розслідування та кримінальне переслідування в справах, що підпадають під компетенцію Європейської прокуратури, здійснюються на децентралізованому рівні уповноваженими прокурорами.

Список використаних джерел:

1. Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). Consolidated version. Official Journal of the European Union, C 202, 7 June 2016. URL: <https://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law/treaties/treaties-force.html>

2. Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('the EPPO'). URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1939/oj>

3. Єні О., Кучинська О., Циганюк Ю. Європейська прокуратура: взаємодія з державами-членами ЄС та перспективи взаємодії з Україною: монографія. Київ: Норма права, 2023. 346 с.